

Munkaviszonyban történő számítógépes programalkotások szabályozása a régi és az újszerzői jogi törvényekben

Napjainkban a szerzői jogok – ezen belül különösen a számítógépes programalkotások védelme – érvényesítésének egyre erősödő hatását érezhetjük. Megújult szerzői jogi törvényünk alapján az arra illetékes szervek („szoftver rendőrség”) megkezdték munkájukat és a jogalkotó által rendelkezésükre bocsátott büntetőjogi, közigazgatási eszközökkel igyekeznek a jogszabályok rendeltetésszerű használatára rászorítani az igencsak tévelygő felhasználókat.

Közismert tény, hogy hazánkban a számítógépek rohamos elterjedésével megnövekedett az illegális szoftverhasználat, a szoftverkalózkodás. Ehhez nagy mértékben hozzájárult a hazai gazdaság helyzete, az, hogy mind az állami, gazdasági mind a magánszféra szűkös anyagi helyzete miatt szívesebben választotta a szoftverek illegális használatát, hiszen ilyen módon szinte ingyen jutottak számítógépes programokhoz. Ismerve a fizetési viszonyokat és az ehhez képest magas szoftverárakat, valamint a számítógépes adatcsatolás gyors és egyszerű módját, érthető a szoftverlopások jelen mértékű elszaporodása.¹

Jelen munkámban arra keresek választ, hogyan alakul a fent vázolt helyzetben a munkaviszonyban történő számítógépes programalkotások jogi védelme, melyek a szoftvereket előállító munkavállaló szerző, valamint a munkáltató jogai. A szoftverek szabályozása tárgyában a közelmúltban több olyan nemzetközi jogszabály született, melyet az új szerzői jogi törvény megalkotásakor nem lehetett figyelmen kívül hagyni, ezeknek a nemzetközi jogszabályoknak egy része jogrendszerünk szerves részét képezi, más szabályok iránymutatásul szolgálnak, meghatározzák azt a fejlődési tendenciát, melyhez saját szabályozásunkat célszerű igazítani.

Korábbi, az 1969. évi III. törvény keretében szabályozott szerzői jogunk számos olyan hiányosságban szenvedett, illetve a 1990-es éveket megelőző gazdasági rendszerre jellemző sajátosságokkal rendelkezett, amelyek miatt szükséges volt a szerzői jogunkra vonatkozó szabályanyagot egységesen új törvénybe foglalni. Az újraszabályozás során a jogalkotók szem előtt tartották a vállalt nemzetközi kötelezettségekkel való összhang követelményeit. Az Európai Közösség szerzői jogi irányelveiben előírtakkal össze kellett egyeztetni hazai jogszabályainkat. Meg kellett teremteni a Szellemi Tulajdon Világszervezete keretében

¹ SCHUKKERT András, *A magyarországi számítógépes bűnözés helyzete...*, Belügyi Szemle, 1995/7. 120.

létrejött Szerzői Jogi Szerződés, valamint az előadásokról és a hangfelvételekről szóló szerződés Magyarország részéről történő megerősítésének belső jogi feltételeit. Hosszabb távon is megfelelő megoldást keresett a jogalkotó azokra a kihívásokra, amelyeket a technikai fejlődés támaszt – elsősorban a digitális technika és a távközlés korszerű módszereinek terjedése folytán – a szerzői joggal szemben. A jelentősen megváltozott hazai gazdasági és társadalmi helyzet megkívánta az újraszabályozást annak érdekében, hogy az egyensúlyt teremtsen és tartson fenn a szerzők és más jogosultak, valamint a felhasználók és a széles közönség érdekei között, biztosítva az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatás és a szabad információhozjutás szempontjainak megfelelő érvényesülését is. Az új szabályozást tehát világos elvi és elméleti alapokról indulva, de a gyakorlatiasság, a működésképeség és a hatékonyság szempontjainak elsőbbséget adva kellett kialakítani, számot vetve a szerzői jognak a gazdaságban, a nemzetközi gazdasági kapcsolatokban betöltött – egyre növekvő – szerepével. A szerzői jog megfelelő és minél szélesebb körű érvényesüléséről, az egyedileg nem gyakorolható szerzői és szomszédos jogok közös kezelésének fenntartásával, illetve megerősítésével, valamint a jogsértésekkel szembeni fellépés hatékonyságának fokozásával kellett számolni.²

Zavaró volt továbbá a törvény és a végrehajtására kiadott rendelet viszonya, hiszen az 1969. évi III. törvény csak a végrehajtására kiadott 9/1969. (XII.29.) MM rendelettel együttesen volt értelmezhető. Korábbi jogszabályunkban például a témánk alapjául szolgáló számítógépes programalkotások az említett rendelet 1. § (1) bekezdésében volt megemlítve.

Manapság a hazánkban bekövetkezett gazdasági változások hatására megnövekedett a szellemi alkotásokra vonatkozó vagyoni értékű jogok szerepe, mert új műfajok (pl. szoftver) és új terjesztési technikák jelentek meg. Ugyanakkor e jogok – éppen anyagtalán jellegük, sérülékenységük miatt – egyre nehezebben védhetők. Új elem a műveket használó – sokszor rövid életű – kulturális vállalkozások nagy száma is. A hangok, a képek (művek) bináris számjegyekkel való elektronikus rögzítése és ezekből a valóságnak megfelelő jelekké való visszalakítása számos kérdést vetett fel, melyekre válaszolnia kellett az új szerzői jogi törvényünknek. Így kell-e a szerző engedélye ahhoz, hogy műveket számítógépi adatbázisból a közönséghez juttassanak? Vajon a digitális változat a mű átdolgozásának számít-e?³ Ezek azok a kérdések, amelyek mentén tárgyalásra került az új szerzői jogi törvény.

Az 1969. évi III. törvény megalkotását követően számos nemzetközi egyezményhez csatlakozott hazánk, amelyekkel nem volt teljes mértékben konform a szerzői jogi törvényünk. Ezek közül a nemzetközi szerződések közül a legfontosabbak az 1975. évi 4. számú törvényerejű rendelettel kihirdetett irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezménynek Párizsban, 1971. július 24. napján felülvizsgált szövegét tartalmazó jogszabály.

² Az 1999. évi LXXVI. törvény indokolása.

³ *Új feladatok, új védelmi technikák a szerzői jogban*, Beszélgetés Gyertyánfy Péterrel, Magyar Tudomány, 10/1993.

Fontos szerepet játszott ezenkívül a GATT uruguay-i fordulóján elfogadott Kereskedelmi Világszervezetet (WTO) létrehozó Marrakesh-i Egyezmény, melynek keretében az Egyezmény 1/c. mellékletében létrejött megállapodás a szellemi alkotások kereskedelmi vonatkozásairól szintén tartalmaz a szoftverekre vonatkozó szabályokat. Hazánkban a Marrakesh-i Egyezményt az 1998. évi IX. törvény hirdette ki. Ezen túlmenően fontos szabályokat tartalmaz még a szoftverekre vonatkozóan a Magyar Köztársaság Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya közötti Megállapodás a szellemi tulajdonról.⁴

A fenti, jogrendszerünk részét képező jogszabály mellett van még egy olyan jogszabály, amely bár nem bír közvetlen kötelező erővel, figyelembevétele a jogszabályalkotás során ajánlott volt, tekintettel az Európai Közösségekhez való csatlakozási szándékunkra. A másik döntő érv az 1991. május 14-i, 91/250 (EGK) számú Irányelv⁵ normáinak figyelembe vétele mellett az, hogy az irányelv megalkotásakor a szakemberek a nyugat-európai jogfejlődési tendenciák alapján, a Közösségeken belüli eltérő jogrendszerek normáinak összeegyeztetésére törekedtek. Az irányelv azokat az álláspontokat tartalmazza, amelyet a fejlett tőkés országok képviselnek. Nem lehet azt sem figyelmen kívül hagyni, hogy az új számítógépes programok létrehozása, az ún. szoftverfejlesztések nagy része ezekben az országokban valósul meg, mert ők rendelkeznek a megfelelő anyagi és tárgyi eszközökkel a számítógépes programok megalkotásához.

A munkaviszonyban történő számítógépes programalkotások tárgyalásakor célszerű a vizsgálatot a jogviszony alanyainál kezdeni. A munkaviszony kétpólusú jogviszony, melynek alanya egyik oldalon a munkaadó, vagy munkáltató, másik oldalon pedig a szoftver megalkotására kötelezett munkavállaló. Az 1999. évi LXXVI. törvény bevezetésével fontos változások történtek mindkét oldalon.

Korábbi szerzői jogunk a vagyoni jogok körében tárgyalta a munkaviszonyban létrehozott szerzői művek jogi szabályozását. Az 1969. évi III. törvény megalkotására egy a maitól jelentősen eltérő gazdasági helyzetben került sor. Az 1950-es évektől az 1980-as évek végéig Magyarországon az volt a jellemző, hogy a szerzők munkaviszonyban hozták létre alkotásaikat. A munkaadói oldalt vizsgálva megállapítható, hogy a munkaadónak a központilag megállapított gazdasági tervek és más jogszabályok alapján kötelessége volt a munkavállalóval munkaviszonyt létesíteni a szoftverek megalkotására. Ez egyben anyagi biztonságot jelentett a jogviszony mindkét oldalán álló félnek, másrészt garanciát arra, hogy az így megalkotott mű nyilvánosságra kerül.⁶

A korábbi szerzői jogunkban a munkaviszonyban megalkotott szerzői alkotás sorsát szabályozó 14. § ezt a társadalmi és gazdasági helyzetet tükrözi. Az időközben bekövetkezett rendszerváltással azonban gyökeresen megváltozott a helyzet,

⁴ Magyar Közlöny, 1993/173.

⁵ Az Európai Gazdasági Közösség Tanácsának 1991. május 14-i irányelve a komputer-programok jogi védelméről, Magyar Jog, 2/1993.

⁶ 1969. évi III. törvény indokolása.

mindkét fél pozíciója jelentősen meggyengült. A munkáltatói oldalon ez azt jelenti, hogy a munkáltatók nagy része ma már tényleges gazdálkodó munkát végző gazdasági társaság. Ezek a gazdálkodó szervezetek a fent vázolt gazdasági helyzetből kifolyóan állandóan tőkehiánnyal küszködnek, kevés az olyan cég amely elég anyagi, tárgyi és személyi apparátussal rendelkezik ahhoz, hogy működőképes számítógépes alkotásokat hozzon létre. Ennek az állapotnak a létrehozatalához jelentős mértékben hozzájárul a bevezetőben említett szoftver értékesítési helyzet az, hogy jelenleg a használatban lévő szoftverek 80-90 %-a nem bolti legális úton jut el a felhasználókhhoz.

A jelenlegi helyzetben nem térülnek meg a szoftverfejlesztő cégek befektetéseik sem, hiszen a legális úton kifejlesztett szoftverek eladási ára irreálisan magas kell hogy legyen. Ebből eredően a szoftverkészítő cégek arra szorúlnak, hogy a kötöttebb, de nagyobb biztonságot jelentő munkaviszony létesítése helyett, a szabadabb megbízási jogviszony keretébe foglalják megállapodásukat.

A régi szerzői jogi törvény értelmezésekor a munkaviszonnal kapcsolatos szabályok esetén háttérjogszabályként a Munka Törvénykönyvét kellett alkalmazni. A korábbi szerzői jogi törvény a munkaviszonyban megalkotott szerzői művek tárgyalása során csak a munkaviszonyról beszélt, kizárva ezzel minden más jellegű jogviszonyt. Így nem lehetett munkaviszony keretében megalkotottnak tekinteni a szövetkezeti tagsági viszony keretében létrehozott szerzői műveket, még akkor sem, ha a szövetkezeti tagsági viszonyból kifejezetten következett volna a szoftveralkotói feladat. A tagsági megállapodás, belépési nyilatkozat és elfogadása viszont felfogható volt egy egyszerű szerzői felhasználási szerződésnek, amely a szoftverre a belső felhasználási (tovább nem adható, kizárólagos jogokat) mégiscsak átvitte volna a szövetkezetre. Korábbi szabályaink értelmében, ahhoz, hogy a felhasználási jogok a munkaviszonyhoz hasonlóan teljes (harmadik személyre is továbbadható, kizárólagos) formában szálljanak át, külön kifejezetten – de esetleg a társaság egésze vagy nagyobb csoportja tekintetében is – meg kellett állapodni, például belső szabályzatban, alapszabályban, közgyűlési határozatban.

Az új szerzői törvény megalkotásával jelentős változások következtek be a munkáltató személyében. Az 1999. évi LXXVI. törvény 30. §-a, amely a munkaviszonyban alkotott szerzői alkotások jogi sorsát hivatott rendezni, (7) bekezdésében kimondja, hogy a munkaviszonyból folyó köteleesség teljesítéseképpen elkészített műre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell, ha közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló, vagy szolgálati viszonyban foglalkoztatott személy, vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag alkotta meg a művet.

A korábbi szabályozástól eltérően az új szerzői jogi törvény mellőzi a Munka Törvénykönyvének mögöttes jogszabályként való megjelölését. Ez főként azzal indokolható, hogy a magánjogi alapokra épülő szerzői jog általános mögöttes jogszabálya a Polgári törvénykönyv, másrészt ahogyan e bekezdés kifejezetten utal rá, nem kizárólag a Munka Törvénykönyvének szabályai jelentenek háttérjogszabályt, hanem a jogviszonytól függően más, pl. a közalkalmazotti, köztisztviselői és

más szolgálati viszonyra vonatkozó jogszabályok is. Az új törvényi szabályozás értelmében tehát kibővült a munkáltatói oldal a közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban, szolgálati viszonyban, vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti jogviszonyon belül álló féllel is. Ennek megfelelően az új szerzői jogi törvény 30. § (1)-(6) bekezdésében foglaltak nem csak a Munka tv. hatálya alá tartozó munkaviszonyra, hanem más e jogviszonyhoz hasonló, de más törvények hatálya alá tartozó jogviszonyra is megfelelően alkalmazandók.⁷

A szolgálati viszony körülhatárolása kapcsán a következő törvényekben foglaltakat kell alkalmaznia a joggyakorló jogásznak. A munkaviszonyban létrehozott műre vonatkozó rendelkezéseket a törvény szerint alkalmazni kell a bírának az 1997. évi LXVII. törvényben szabályozott szolgálati viszonyára, az igazságügyi alkalmazottaknak az 1997. évi LXVIII. törvényben szabályozott igazságügyi szolgálati viszonyára, az ügyészségi alkalmazottaknak az 1994. évi LXXX. törvényben szabályozott ügyészségi szolgálati viszonyára, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak az 1996. XLIII. törvényben szabályozott szolgálati viszonyára.

A munkaviszony másik oldalán a munkavállaló, azaz a szerző áll, akinek a személye vonatkozásában, a fentiekre tekintettel történt változáson túlmenően (közalkalmazott, köztisztviselő szerző stb.) még részletesebb szabályozást, illetve irodalmat találunk.

A régi szerzői jogi törvény 4. §-a szerint a szerzői jog azt illeti meg, aki a művet megalkotta. E fordulatból és a művel szemben támasztott individuális alkotás-követelményből következik, hogy szerzőnek jogalkotásunk csak a természetes személyt ismerte el. Jogi személy legfeljebb egyes vagyoni jogosultságok alanya lehetett. Szerzőnek minősült a régi szerzői jogi törvényben emellett – a származékos mű alkotójaként – az is, aki más művének egyéni-eredeti kifejezésmódot tükröző átdolgozásával, vagy fordításával új, önálló alkotást teremtett.

A szoftver-iparban gyakori jelenség a piacon keresettebb, népszerűbb programok továbbfejlesztését, korszerűsítését, esetleges kibővítését célzó át- illetve feldolgozás. Az ilyen szoftver-termékek származékos műkénti oltalmazhatóságának az a feltétele, hogy a feldolgozásban az alapulfekvő, át- illetve feldolgozott műben megnyilvánuló programozói teljesítménytől markánsan elkülönülő önálló és eredeti alkotói kifejezésmód tükröződjék. Ellenkező esetben ugyanis az eredeti program (jelentéktelenül módosított) utánképzéséről lehet csak szó, amely újabb szerzői jogot, ebből folyó személyhez fűződő és vagyoni „igénycsokrot” nem teremt. További feltétel emellett, hogy a feldolgozás az eredeti szoftvermű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül történjék.⁸

Külön problémát jelent e körben a fordítás kérdésköre, hiszen a számítógépes programok esetében gyakran előfordul, hogy a szoftver futtatásának előfeltétele az,

⁷ 1999. évi LXXVI. tv. Kommentár.

⁸ BÉRCZESI Zoltán, *A szerzői jogi jogharmonizáció az Európai Közösségekben...*, Magyar Jog, 7/1995.

hogy a számítógépes program nyelvét összhangba hozzák a futtatókörnyezet esetlegesen eltérő programnyelvével. Korábbi jogunk alapján, amennyiben az ilymódon szükségessé vált fordítás egyéni, eredeti jellege megalapozta, a létrehozott szoftver-fordítás másodlagos jelleggel szintén szerzői jogi védelemben részesülhetett. Azonban gyakoribb volt az az eset, hogy a jogalkalmazó a fordítást csupán ún. nyersfordításnak minősítette, ezáltal nem részesülhetett szerzői jogi védelemben az elsődleges szerző személyétől elkülönülő fordító sem.

A szoftverfeldolgozástól el kell különíteni az ún. ötletfelhasználás esetkörét. Az ötlet csupán akkor érte el a szerzői műalkotás kapcsán megkívánt küszöböt, ha irodalmi mű formájában realizálódott, amíg tehát csupán a szoftver-alkotást útra indító gondolatról van szó, szerzői jogilag nem értékelhető.

Az új szerzői jogi törvény szoftver fejezetének megalkotásakor fontos szerepet játszó 91/250 EK irányelv szintén fontos követelményeket fogalmazott meg a szerzőség kapcsán. Az irányelv 2. §-ában kimondja, hogy a komputerprogram szerzője az a természetes személy, illetve természetes személyek csoportja, aki/amely a programot megalkotta, vagy amennyiben a tagországok jogi előírásai azt megengedik, az a jogi személy, amely más jogszabályok alapján jogosítottnak minősül. Amennyiben egy tagország jogi előírásai elismerik a kollektív alkotásokat, szerzőnek minősül az, aki a tagországok jogszabályai szerint azon személynek tekintendő, aki a jogalkotást létrehozta.

Az irányelv külön kitér a munkaviszonyban létrehozott szoftverek szabályozására, amikor kimondja, hogy ha egy komputerprogramot egy munkavállaló feladatának teljesítése során, vagy munkaadójának rendelkezései alapján hozott létre, akkor a munkaadó van feljogosítva az így létrehozott program minden gazdasági jogosultságának gyakorolására, amennyiben semmi más szerződéses megállapodás nincs.⁹

Az irányelv szerint tehát a egy program szerzője az a természetes személy, aki a szoftvert megalkotta. Hogy egy jogi személy, miként az amerikai és angol jogban, szerzőnek tekinthető-e, azt a tagországok mindenkor jogi szabályozására bízták. Ugyanez érvényes a védelemre való jogosultságra is (alaki legitimáció). A német szerzői jog szerint jogi személyek szerzősége, tekintettel a szerzői személyiségi jogra, alapvetően nem lehetséges.

A munkaadói szerzői jog szabályozása során nyitva marad az irányelvben foglalt szabály alapján a kérdés, hogy egy törvényes licencia (derivatív) megszerzéséről vagy generatív keletkezéséről van-e szó a munkaadó esetében.

Eredetileg a megbízásos munkákat is – hasonlóan mint pl. a francia jogban – oly módon kellett volna szabályozni, hogy a megbízást adó is jogosult legyen minden jog gyakorolására. Ezt a rendelkezést a Minisztertanács kívánságára – a berni egyezmény minimális előírásaival lehetséges konfliktus miatt – húzták ki. Ennélfogva ez azon megbízást vállaló szerzőiségénél marad, aki olyan programot alkot, amely eleget tesz a védelmi előfeltételeknek, a mindenkor használati jogok,

⁹ 91/250 (EGK) irányelv, Magyar Jog 2/1993.

megbízási, illetőleg munkaszerződési viszonyok a felek privát autonóm szabályozásának vannak kiszolgáltatva.¹⁰

A többes szerzői jogi kapcsolatnak korábbi szerzői jogunk kétféle formáját ismerte a mű részekre oszthatóságától függően: ha osztható volt a mű, szerzőtársakról beszéltünk, ha pedig nem, akkor társszerzőkről. A szoftverfejlesztés kapcsán különösen kiéleződött ez a kérdés, hiszen gyakori eset, hogy a szoftvert nem egy szerző hozza létre, hanem egy, a fejlesztésre szakosodott csoport. A szoftverek előállítására gyakran adódtak konfliktusok a szerzők között, mert eltérően ítélték meg a társszerző-szerzőtársi viszonyt. Egy idekapcsolódó eseti döntés kapcsán, amelyben arról volt szó, hogy a felperes által szolgáltatott programot az alperesi használathoz át kellett dolgozni, a bíróság kimondta, hogy az ilyen esetek elbírálásakor abból kell kiindulni, hogy van-e a feleknek olyan önálló, új eredeti alkotásuk, amelyet a szerzői jog véd. Más szerző művének az átdolgozása a korábbi szerzői jogi törvény 4. §. (2) bekezdése értelmében akkor részesül szerzői jogi védelemben, ha az átdolgozásnak egyéni, eredeti jellege van, és az átdolgozás nem sértheti az átdolgozott mű szerzőjét megillető védelmet. A fent említett jogszabályhely alapján az egyéni, eredeti jellegű átdolgozás csak az átdolgozott mű szerzőjének a sérelme nélkül részesülhet oltalomban. Ezért az átdolgozó az átdolgozással nem szerezheti meg az eredeti mű feletti rendelkezési jogot, nem válhat – jogszerű felhasználás esetén sem – az átdolgozott mű szerzőjévé.¹¹

A hatályos szabályozásban a munkavállaló szerző tekintetében lényeges változások nem történtek. Az új szerzői jogi törvény továbbra is azt a természetes személyt tekinti szerzőnek, aki a szerzői jogvédelmet élvező művet megalkotta. Az alkotás esetén továbbra is vizsgálандó az egyéni, eredeti jelleg.

Vannak jogrendszerek, pl. az amerikai szerzői jog, amely szerzőnek tekinti azokat a jogalanyokat is, amelyek a művet intellektuális értelemben ugyan nem alkották meg, de létrehozásukat kezdeményezték, annak materiális feltételeit (beleértve az alkotók kiválasztását) biztosították. Eszerint a film szerzője az amerikai jog szerint a film producere, tehát a szerzői jogok eredeti jogosultja. Ez a megoldás idegen a magyar jogrendszerből, így átvételre sem került.

A gyakorlatban gyakran előforduló eset, hogy a szerzői jogvédelmet élvező mű megalkotója fiatalkorú. Ezekben az esetekben a törtetlen joggyakorlat szerint a mű megalkotásával a természetes személyt megilletik a szerzői jogok. Vagyoni jogainak gyakorlásához a kiskorú szerző esetén a törvényes képviselő hozzájárulása, jognyilatkozatai szükségesek, azonban személyi jogai sérelme esetén önállóan fel léphet a korlátozottan cselekvőképes szerző.

A munkaviszonyban alkotott szerzői művek védelme esetében fontos a más jogviszonyoktól történő elhatárolás, e kérdéskörben fontos szerepet játszik a munkaköri kötelezettség körülhatárolása.

¹⁰ LEHMANN, Michael, *A komputerprogramok új európai jogvédelme*, Magyar Jog 2/1993.

¹¹ BH 1991.145.

A szoftver-irányelv kimondja, hogy az olyan számítógép-programmal kapcsolatban, amelyet a munkavállaló munkaköri kötelezettségéből fakadóan vagy a munkáltatói utasításokat követve hoz létre, a munkáltatónak kizárólagos jogai vannak gazdasági jog gyakorlására, amennyiben ezzel ellentétes értelmű szerződés nem áll fenn. Az „összes gazdasági jogok” magukban foglalják mindazokat a jogokat, amelyek összefüggésben vannak a számítógép-program és annak kísérő részei hasznosításával. A munkaköri kötelezettség körét az irányelv közelebbről nem határozza meg, csak a konkrét munkaviszony körülményei ismeretében lehet e kéérdést megválaszolni.

Fontos szerepet játszanak a munkaköri leírások, a munkaszerződés konkrét rendelkezései, vagy az általános szolgálati szabályzatok. Egy szoftverháznál alkalmazott rendszerszervező esetén nyilvánvaló, hogy a munkaköri kötelezettség körébe tartozik a szoftverek fejlesztése is, de egy ipari cég számítóközpontjában dolgozó munkavállaló esetén már vitás lehet, kivéve ha például kifejezetten szoftverfejlesztő munkakörben alkalmazták. Korábban a szerzői jogi törvény végrehajtási rendeletének 11. §-ában foglalt rendelkezések voltak irányadóak, miszerint vitás esetben annak elbírálásánál, hogy a mű alkotása a szerzőnek munkaköri kötelessége-e, a munkaszerződésből, illetve a szerző munkakörén belül kapott szolgálati utasításból kell kiindulni. A munkáltató feladata, hogy írásban – a munkaszerződésben vagy más módon – rögzítse a munkaviszonyban álló szerző munkakörét és a munkáltatót megillető felhasználási jog terjedelmét.

A munkaviszony tartalma által meghatározott kör a munkáltató azon tevékenységi – műfelhasználási – köre, amelyet a felek a munkaszerződés megkötésekor és a mű alkotásakor értelemszerűen előre láthattak, figyelembe vehettek. A műnek a munkaviszony tartalma által meghatározott, a felek által tudott tipikus rendeltetése a többi szerzői műfajban alkotóknál a sokféle lehetséges felhasználási mód közül általában csak meghatározottakra irányul. Szemléltetésül egy példa: az újságírónál újságcikként történő megjelenítésre irányul a mű rendeltetése, de nem a kötetben való felhasználásra. A szoftvernél más a helyzet. A szoftver gyártási, előállítási költségei igen magasak, a szoftvergyártók általában több csatornán, felhasználási móddal is hasznosítják. Ezt szem előtt tartva kötik a munkaszerződéseket a szoftveralkotók és munkavállalóik. Így a szoftverszervező munkaviszonyának tartalma általában – a munkaszerződés eltérő rendelkezése hiányában – minden lehetséges szoftverfelhasználási módra kiterjed. A vitákat megelőzendő, helyes megoldás, ha a munkáltató írásban, átfogóan és példákkal rögzíti, hogy a szoftverre vonatkozó felhasználási joga milyen felhasználási módokra terjed ki. Az írásbeli rögzítés történhet munkaszerződésekben, szakszervezetekkel egyetértésben kiadott szabályzatban, kollektív szerződésben.

A működési kör fogalmát a korábbi szerzői jogi törvény „tevékenységi körként” határozza meg. Magyarországon 1977-től a jogi személyek célhoz kötött jogképességének megszűnésével e jogalanyok tevékenységi köre csak azokra a jogokra, kötelezettségekre nem terjednek ki, amelyekről jogszabály kifejezetten rendelkezik. A működési kör korlátozottságának ma már semmilyen műfaj, így szoftver

esetében sincs jelentősége. Mindez nem jelenti azt, hogy a munkáltató felhasználási joga ma már általában korlátlan lenne, hiszen a munkaviszony tartalma által szabott korlátozás él. Ez viszont a szoftvernél csak kivételes esetekben működhet. A korábbi szerzői jogunkban foglalt ama rendelkezés, amely a „működési” és a „munkaviszony tartalma” által megszabott körön kívüli munkavállalói felhasználási jogokról beszél, ma csak az utóbbi ismerv tekintetében értelmezhető.

A működési kör fogalmával az új szerzői jogi törvény nem foglalkozik, azt a szerződő felek szabad rendelkezési körébe utalja. Természetesen a munkaköri kötelezettség körülhatárolása kapcsán az új szerzői jogi törvény alkalmazásánál figyelemmel kell lenni a közalkalmazottakra, közszerződési és a fentebb már felsorolt szerződési jogviszonyok minősülő, valamint a szövetségi tagsági jogviszonyokra vonatkozó, a munkaviszonytól eltérő speciális szabályokara is.

Fokozott figyelmet érdemel az új törvény azon rendelkezése is, amely a munkaviszony keretében megalkotott szerzői művekkel kapcsolatos jognyilatkozatok esetén fokozott írásbeliséget ír elő. A fokozott írásbeliség betartása nagy segítséget nyújthat a jogalkalmazóknak a munkaköri kötelezettséggel, illetve ennek terjedelmével kapcsolatos jogviták eldöntése esetén.

A munkaviszony keretében történő számítógépes programalkotások esetében az egyik leglényegesebb kérdés lehet a jogviszony tárgyának pontos meghatározása. Ez a kérdés részben azonos a fentebb tárgyalt működési kör, illetve munkaköri kötelezettség körülhatárolása fontosságával, hiszen a jogviszony közvetlen tárgyát a számítógépes programalkotás, fordítás, átdolgozás létrehozása, illetve az erre irányuló kötelezettség jelenti. A másik fontos dolog, amely a jogalkotásban gyakori problémák forrása, a közvetett tárgy, magának a szoftvernek a meghatározása.

A számítógépes programalkotások jogi védelmével kapcsolatban a korábbi szerzői jogi törvényünket módosító 15/1983. (VII.12.) MM rendelet megjelenését megelőzően a jogtudósok között jelentős viták folytak.

Az egyik álláspont képviselői szerint a szoftver a technika területére tartozik, oltalmát tehát a szabadalom intézménye keretében kell megoldani. Az oltalommal kapcsolatos esetleges nehézségekre pl. újdonságvizsgálat, a felhasználás ellenőrzése, az volt a válasz, hogy ilyen jellegű problémák más találmányfajták (pl. mikrobiológia) területén is felmerülnek. Néhány – elsősorban angolszász – ország jogalkalmazási gyakorlatában kitapintható irányzatok is a szoftver szabadalmazhatósága mellett érveltek.

A másik álláspont szerint a szoftver lényege elsősorban matematikai jellegű alkotás, fogalmilag tehát kívül esik a technika területén, ezért nem tartozhat a szabadalmazható találmány kategóriájába. Alkotásjellege másrészt nem vitás, s ezért a szellemi alkotások legszélesebb körű oltalmát biztosító jogintézmény a szerzői jog védelme alá helyezhető.¹²

¹² LONTAI Endre, *Szellemi alkotások joga. Szerzői jog és iparjogvédelem*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó 1994.

A szoftver mint szerzői mű meghatározásakor a nemzetközi szerződéseink fontos szerepet játszanak, hiszen bennük találhatjuk meg a szoftver fogalmára vonatkozó meghatározásokat.

A Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény a számítógépes programok és adatállományok területén nem határozza meg a programok fogalmát, csupán kijelöli a védelemben részesülő alkotások tárgyi körét. Akként rendelkezik, hogy a számítógépes programok a Berni Konvenció (1971) szerint irodalmi művekként akár forrás kód, akár tárgyi kód formában védettek.

Utalhatunk a továbbiakban a korábban már megemlített USA és Magyarország közötti megállapodásra¹³, amely a védelemben részesülő művek felsorolása során külön nevesíti a számítógépi programalkotásokat, bármely módon, akár forráskódban, akár tárgyi kódban rögzítettek is (beleértve a felhasználói programokat és operációs rendszereket egyaránt), valamint a számítógéppel vagy a számítógép segítségével alkotott műveket, és mindezeket az irodalmi alkotásokat az 1975. évi 4. tvr. alapján megillető oltalomban rendeli részesülni.

Hasonló meghatározást ad az Európai Közösségek által kibocsátott szoftver-irányelv. A számítógépi programalkotások akkor minősülnek szerzői műnek, amennyiben eredetiek, tehát alkotójuk saját szellemi alkotásának tekinthetők. Ezen túlmenően semmilyen más ismerv alkalmazása nem szükséges a védelem alatt állásukhoz, mondja ki az Európai Közösségek Tanácsának 1991. május 14-i, 91/250 (EGK) számú irányelv fogalom-meghatározása. Ezen művek oltalma pedig az irodalmi alkotások területén hatályos Berni Konvenció, azaz a 1975. évi 4. tvr. értelmében meghatározott védelem szerint alakul.

Az irányelv ehhez annyit tesz még hozzá, hogy az általa nyújtott védelem kiterjed a komputerprogramok minden kifejezési formájára. Azok a gondolatok és alapelvek azonban, amelyek egy komputerprogram bármely elemének alapjául szolgálnak, beleértve az interface alapjául szolgáló elképzeléseket, alapelveket is, nem részesülnek az irányelv szerint szerzői jogi védelemben.

E rendelkezés funkciója kettős. Egyrészt a Bizottság 1988-as Zöld Könyvében, majd az azt pontosító 1990-es Munkaprogramban rögzítetteknek megfelelően kijelöli a tagállamok számára a harmonizáció jogági kereteit. Az ún. Zöld Könyv is egyértelművé tette, hogy a sui generis szabályozás lehetőségét elvetve a szerzői jog normarendszerét tekinti a szoftver-termékek megfelelő oltalmi eszközének. A dokumentum azonban – éles kritikákat kiváltó egyéb hiányosságai mellett – a tagállamokra bízta annak eldöntését, hogy a számítógépi programokat az irodalmi művek analógiájára a közvetlen szerzői jogi, avagy csupán a szerényebb alkotás-szintet kifejező rokonjogi védelemre tartják-e alkalmasnak.

A Berni Uniós Egyezmény azonban az irodalmi művekre vonatkozóan részleteiben nem határozza meg az oltalom kritériumait. A nemzeti szerzői jogi jogszabályok is hagyományosan tágra szabják kereteiket, többnyire az alkotás individuali-

¹³ Megállapodás a Magyar Köztársaság Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között a szellemi tulajdonról, Magyar Közlöny 1993/173.

tására helyezvén a hangsúlyt. A bíróságok pedig helyenként e törvényhozói technika adta lehetőséggel élve – olykor a jogalkotói akarattal szemben – további feltételek felállításával szűkítették a jogvédelemben részesülő művek körét.¹⁴

Az Irányelvben a szoftver tárgyának meghatározása során a Berni Unióra történő utalással több évtizedes vita záródik le. Ezzel gyakorlatilag megtörtént a szoftverek jogi védelmének beillesztése e nemzetközi jogrendszerbe. A védelem feltétele az irányelv szerint egyéni alkotás létrehozása, azaz a védelmet igénylő komputerprogramnak a programszerző saját szellemi alkotása eredményének kell lennie. Egy komputerprogram minőségi vagy esztétikai előnyei nem játszanak lényeges szerepet a jogi szempontból szoftverként való minősítésben. Az irányelv kifejezetten így fogalmaz, a védelemre alkalmasság meghatározásakor semmi más kritérium nem alkalmazható (az egyedi, önálló jellegen kívül).

Csak a program egyedi kifejezési formája kap védelmet, a szerzői jogi védelem ezért nem terjed ki azon elképzelésekre és alapelvekre, melyek egy program alapját képezik, különösen a szoftver logikája, algoritmusai és programnyelvei szabadok.

Az „inaksso-program” ügyben hozott döntés indokolásában a bíróság kifejtette, hogy a számítógépi programok szerzői jogi oltalmának alsó határaként az információknak és utasításoknak az átlagos programozói ismereteket meghaladó színvonalúnak kell lennie. Ez azonban a gyakorlat számára megnehezítette volna a jogszabályok alkalmazását, túl magasra tette azt a követelményszintet, amit a programozónak teljesítenie kellene.

Le kell szögezni, hogy bár nemzetközi mértékben is elsőként szabályozta a hatályos magyar jogalkotás a szoftvereket, nem tartalmaz egzakt szoftverfogalmat a jogszabály. Hasonlóképpen a WTO Egyezményhez csupán annyit mond az 1. § (2. bekezdés c) pontjában, hogy szerzői jogi védelemben részesül a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (a továbbiakban: szoftver) akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is.

A fogalom meghatározás módja miatt a gyakorló szakembernek nem maradván más megoldás, a szerzői mű általános fogalmából kell kiindulnia a védelem közvetett tárgya kérdésében.

Korábbi 1969. évi III. törvényünk a szerzői jogról akként rendelkezett, hogy a törvény védi az irodalmi, tudományos, művészeti alkotásokat. A törvény ezen az elég tág körű fogalmazáson kívül nem adott közelebbi meghatározást a szerzői mű fogalmára, annak tartalmát jobbra a (bírói) gyakorlat alakította ki. Kiemelendő a törvény fent említett szabályából az irodalmi alkotás eleme, arra tekintettel, hogy a szoftver irányelv a számítógépes programalkotásokat irodalmi műként való védelemben részesíti. Másrészt a törvény végrehajtásáról szóló rendelet a fenti jogszabályhely konkretizálásakor szintén egy sorban említette a számítógépes programalkotásokat a többi irodalmi művel. A fent említett jogszabályhely azoknak az

¹⁴ BÉRCZESI, i. m.

elsődleges szellemi alkotásoknak a védelmét biztosította, amelyek egyedüli, önálló, ha úgy tetszik kivételes alkotások. Az úgynevezett szekunder jogok, mint a rokonjogok és a szomszédos jogok védelméről a törvény csak a későbbiekben és a többi alkotástól eltérő módon rendelkezett. A szoftverek védelme tehát a jogalkotói fogalmazásból megállapíthatóan elsődleges feladata volt a törvényhozónak. Jelenleg hatályos szerzői jogi törvényünk a szoftver fent idézett fogalmi körülhatárolását a többi szerzői mű között kiemelve, nevesítetten említi. Ezzel gyakorlatilag megtörtént a szoftver jogi védelmének törvényi szintű biztosítása.

A bírói joggyakorlat a szerzői mű fogalmának kialakításakor esetről-esetre, a konkrét körülményektől függően alakította ki a mára már kikristályosodott álláspontját. A bíróságok az eseti döntések során fokozatosan mondták ki, hogy szerzői jogi védelemben részesül minden olyan mű, amelynek formáján az alkotó szellemi tevékenységéből fakadóan az eredetiség jegyei felismerhetőek, függetlenül attól, hogy a műalkotás milyen esztétikai értékelést vált ki.¹⁵ A gyakorlat tehát nem az alkotás és az azt felhasználó, illetve befogadó közötti kapcsolatra helyezi a hangsúlyt, hanem a szerző és a mű közötti viszony kreatív jellegét kívánja meg. Ennek alapján közvetlen felhasználásra önmagában nem alkalmas alkotások is szerzői jogi védelemben részesülhetnek. A gyakorlat a számítógépi programfejlesztő folyamat tekintetében megállapította, hogy e folyamat egyes elkülöníthető szakaszai is létrehozhatnak olyan önálló alkotásokat, amelyek külön szerzői jogi oltalomban részesülhetnek.¹⁶ Eszerint az oltalmazott művek körébe tartoznak az eredetiséggel rendelkező részművek is, ha azok önálló, kreatív gondolati tartalmat hordoznak.

A tudományos élet szakemberei hasonlóképpen gondolkodnak, amikor a szerzői alkotás fogalmát úgy határozzák meg, mint az irodalom, tudomány vagy a művészet körébe eső, rendszerint valamilyen formában rögzített, egyéni, eredeti gondolatot.¹⁷

A szoftverek közelebbi fogalmi meghatározása esetében nehéz helyzetben vagyunk: a védelem tárgya az új szerzői jogi törvény esetében maga a program, és a hozzá tartozó dokumentáció, akár forráskódban, akár bármilyen más (pl. írásbeli) formában rögzített minden fajtája, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is. A törvény általános követelményként változatlanul, de *expressis verbis* az egyéni eredeti jelleget követeli meg. Külön kimondja, hogy a mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzők, vagy az alkotás színvonala a szerzői mű védelme kapcsán nem lehet követelmény.

A szoftver csatlakozó felületének vonatkozásában a törvény utal azon szabályára, miszerint ötlet, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet szerzői jogvédelem tárgya. Ugyanakkor védelemben részesülnek a szoftvernek az eredeti programnyelvtől eltérő programnyelvre történő átírásai is.

¹⁵ BH1980. 332.

¹⁶ BH1993. 545.

¹⁷ CSÉCSY György, *A szellemi alkotások joga*, Miskolc, Novotni Kiadó, 1998.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület e téren keletkezett állásfoglalásában a szoftver fogalmával kapcsolatban arra a következtetésre jutott, hogy önálló szellemi alkotásként általában a számítógépi kezelésre alkalmas feladat feltárását, a feladatnak a gép által megkövetelt korrektséggel való megfogalmazását, a matematikai modell elkészítését, és végül az algoritmus, azaz a gépi eljárás kidolgozását követelte meg, míg az egyéb műveleteket, pl. a számítások elvégzését az ún. rutinmunka körébe sorolta.¹⁸

Egyes szakemberek a szoftver részeit a következőkben állapították meg: a szoftver általában három fő részből áll

- a forrásprogramból (kódból),
- a tárgyi programból (kódból), és a
- kísérő anyagból (hozzátartozó dokumentációból).

A kísérő anyag, mint írásmű is védelem alatt áll, így az üzemképes számítógépi program létrejötte nem feltétele a védelemnek (pl. előkészítő anyag).¹⁹

Mások a szoftver alkotóelemeinek körét tágabban vonják meg és a következőkben látják:

- a) tervezési, koncepcionális megfelelés a rendeltetéséhez igazodóan,
- b) az algoritmus megfelelése, mellyel a program képes lesz betölteni az alapvető funkcióit,
- c) az igénylistának való megfelelés,
- d) teljes felhasználói dokumentáció,
- e) megfelelő biztosítékok a téves használat következményeivel szemben is.²⁰

Egy eseti döntés értelmében a számítógépi programfejlesztő folyamat egyes elkülöníthető szakaszai is létrehozhatnak olyan önálló alkotásokat, amelyek külön szerzői jogi oltalomban részesülhetnek.²¹ Az „interface” szerzői jogi oltalmáról a Szerzői Jogi Szakértő Testület oly módon foglalt állást, hogy az a szoftver része, és a magyar és külföldi szerzői jog nemcsak a teljes művet részesíti védelemben, hanem annak részeit, részleteit, a kidolgozás során létrejött lépcsőit is védelmezi, amennyiben azok önálló, eredeti jelleggel rendelkeznek. Az interface alkotói tevékenység eredménye, a szoftver részét képezi, bizonyos esetekben azonban önállóan is felhasználható, tehát az előadottak alapján az eredeti jelleg fennállása esetén szerzői jogi védelem alatt áll.²²

A szerzői művek körében az általános szabályok között az új szerzői jogi törvény hatálya kapcsán a jogszabály a külföldi jogrendszerekre és a magyar jogrendszer részét képező nemzetközi szerződésekre is tekintettel tartalmazza azt a szabályt, amely szerint olyan műre, amely először külföldön került nyilvánosságra, a

¹⁸ SzJSzT 2/1973., 25.P.27.228/1972. számú állásfoglalása.

¹⁹ PÁLOS György, *A szoftver és a szerzői jog*, *Ügyészek Lapja*, 2/96.

²⁰ GYERTYÁNFY Péter, *A számítógépi programok és elektronikus adattárak szerzői joga*, Kandidátusi értekezés, Kézirat, 1989.

²¹ BH 1993. 545.

²² SzJSzT 3/94., Fővárosi Bíróság 8.P.25.250/1992.

törvényben meghatározott védelem csak akkor terjed ki, ha a szerző magyar állampolgár, vagy ha a szerzőt nemzetközi egyezmény, illetőleg viszonzosság alapján a védelem megilleti. A jogalkotók szándéka az új jogszabály megalkotáskor a nemzetközi jogok közötti összhang megteremtésére is kiterjedt. Látható, hogy a magyar törvény megfelelően alkalmazza a honosság elvét, miszerint a szerzői mű akkor részesül védelemben, ha magyar állampolgár alkotta meg, ugyanakkor a nemzetközi elvárásoknak megfelelően elismeri és lehetővé teszi a jogi védelmet abban az esetben, amikor az nemzetközi szerződésből kifolyó kötelessége az államnak.

Végül egy felsorolással zárom ezt a témát, amely a szoftverek csoportosítását tartalmazza. A szoftverek között eszerint megkülönböztethetünk:

a) kereskedelmi programokat, azaz az olyan típusúakat, ahol a program a klasszikus kereskedelmi csatornákon át – rendszerint az adott országban kijelölt disztribútorokon keresztül – jut el a felhasználóig, és amelyeknél közös jellemző, hogy a felhasználó mindig kap a program mellé papír alapú dokumentációt is, illetve felhasználási szerződést és regisztrációs kártyát,

b) osztott használatú, ún. „shareware software”-eket, amelyek tipikusan nem a hagyományos kereskedelmi forgalomban értékesülnek,

c) nyilvános programokat (public domain software), melyek a legszabadabban terjeszthetők, használhatóak, módosíthatóak, szerzőjük rendelkezése nélkül,

d) a szabad programokat (freeware software), amelyek továbbra is, tehát a szabad felhasználás ellenére, a szerző rendelkezése alatt állnak, mely jogát kifejezetten fenntartja, illetve

e) másolt programokat (copylefted, avagy GNU software), melyek jogellenes módon kerülnek terjesztésre.²³

A következőkben a jogviszony tartalmával kívánok foglalkozni, azzal, hogy a felek a jogviszony teljesítése körében egymás felé milyen szolgáltatásokkal tartoznak, illetve milyen követeléseik lehetnek.

E körben mindenekelőtt azt szükséges leszögezni, hogy a munkáltatóra a felhasználás körében csupán a szerző vagyoni jogai szállnak át. A személyhez fűződő jogok továbbra is a szerzőt illetik meg, így a szerző jogosult követelni nevének feltüntetését (névjog), az integritás megőrzése érdekében fellépni, dönteni arról, hogy nyilvánosságra hozza-e művét vagy sem.

A munkáltatónak a jogviszony során főkötelezettsége a szoftver létrehozása, e körben utalnunk kell a már előzőekben a munkaköri kötelezettség, illetve a szolgálati jelleg kapcsán kifejtettekre. A feleknek a jogviszony létesítésekor pontosan körül kell írniuk azt a feladatkört, amely a munkavállaló kötelezettségét fogja képezni, a munkaadónak szóban, vagy írásban célszerű kifejezett tájékoztatást adni a munkakör jellegéről. Amennyiben egy nagyobb olyan cég működésének keretében kerül sor munkaviszony létesítésére, amelynél külön szabályzatok vannak az egyes munkakörökre, a munkaadónak lehetővé kell tennie, hogy a munkavállaló ezeket a szabályzatokat megismerhesse.

²³ NIZALOWSKI Attila, *A számítógépi programalkotások fajtái*, Magyar Jog, 1995/9.

A munkáltatónak a munkaviszonnyal kapcsolatos legfőbb jogosultsága a díjazás iránti igényében jelenik meg. A munkavállaló szerző vagyoni jogai megítélésénél alapvető kérdés a munkavállalói szerzői díjrészesedés alapja. Ez valójában úgy is megfogalmazható, hogy mi tekintendő szerzői díjnak, hiszen a szoftver előállítása nemcsak szellemi ráfordítással, hanem jelentős költségekkel is jár. Másrészt a szoftverfelhasználási szerződésekben gyakran a szellemi terméken kívül másról – dologátadásról, szolgáltatásról – is szó van. Más szerzői művek esetén, például egy festményért kapott teljes vételár szerzői díj. A szoftver vonatkozásában e téren a bírói gyakorlatot kell segítségül hívni. A Legfelsőbb Bíróság a korábbi joggyakorlatban a következő megállapítást tette: „A munkavállaló szerzőt megillető díj alapjaként a szoftver (felhasználási) szerződésben kikötött ellenértéket kell figyelembe venni.”²⁴

A munkaviszonyban alkotott szoftver esetén a szerző a művet a munkavállaló eszközeinek, szellemi erőforrásainak felhasználásával, a munkáltató költségére és kockázatára, munkabér ellenében alkotja, ezért illeti meg a munkavállalót a szerzői díjnak csupán bizonyos hányada díjként. Az árbevételből így nem vonható le a gépidő költsége, az adóteher, a bérköltségek. A munkáltatói ráfordításokat inkább a mérték, a százalékos arány megállapításánál kell figyelembe venni, s így nem a díjalap, de a díjmérték munkáltatói szabályozásával kell az adóteljesítménnyel, az ösztönzéssel és a munkahelyi bérviszonyokkal összhangban lévő díjazást kialakítani.

Korábbi szerzői jogunk alapján a jogszabály különbséget tett aszerint, hogy a szoftverre felhasználási szerződések kötése a munkáltató feladatkörébe tartozik-e. Először tehát a feladatkör fogalmát kellett meghatározni, elkülönítve a működési kör fogalmától. Azt mondhatjuk, hogy a szoftverfelhasználási szerződések kötése akkor tartozik a munkáltató feladatkörébe, ha azt kifejezetten ilyen termékek, alkotások előállítására, forgalmazására, értékesítésére hozták létre. Az eligazítást az alapító jogszabály vagy intézkedés szövegében kellett keresni, esetenként lehetett irányadó a Szervezeti és Működési Szabályzat. A bírói gyakorlat ezzel kapcsolatosan olyan álláspontra helyezkedik, hogy e rendelkezések szövegét értelemszerűen a változott körülményeknek megfelelően kell alkalmazni. Adott esetben a Legfelsőbb Bíróság egy eredetileg mérőműszerek gyártására alapított gazdálkodó szervezetnél a feladatkörbe esőnek tekintette a műszereket irányító, azokkal együtt értékesített szoftverek terjesztését, eladását is. Amennyiben tehát a munkáltatónak feladatkörébe tartozik felhasználási szerződések kötése harmadik személlyel, a díj mértéke az egyébként a szoftverekre irányadó 10-30 %-nál kisebb is lehet, de ha nem tartozik a munkavállaló feladatkörébe ilyen felhasználási szerződés kötése, akkor a szerzői díj mértéke 10-30 % közötti lehet (az alap a szoftver termékre vonatkozó árbevétel – a korábban kifejtettek szerint). Munkavállalói konkrét szerzői díj meghatározása – a 10-30 % között, vagy a 10 % alatt – a munkáltató feladata. A szerzői díj 10 % alá történő csökkentésének a feladatkörön kívül még egy fontos

²⁴ Legfelsőbb Bíróság Pt. III. 20197/1985. 14.

feltétele van, ez pedig – a korábbi szerzői jogi törvény végrehajtására kiadott rendeletre is figyelemmel – a mű alkotásával kapcsolatos jelentősebb ráfordítás. Ezen utóbbi kijelentéssel kapcsolatban szükségesnek látszik a bírói gyakorlat értelmezéséről is szót ejteni. A Legfelsőbb Bíróság szerint a szoftver esetleges átdolgozásának a költségeit is a felhasznált mű alkotásához tartozó ráfordításnak kell tekinteni és ezt a díjazás mértékénél figyelembe kell venni.

A gyakorlatban nem ritkán előfordul, hogy a szerzői díjrészesedés több szerző között oszlik meg, mert a munkaviszonyban alkotott szoftver kollektív alkotás eredménye. Korábbi szerzői jogunk alapján abban az esetben, ha a munkáltató több munkavállalóját együttesen bízta meg az egész szoftver, annak minden fázisa elkészítésével, úgy azok szerzőtársaknak minősülnek és a díjrészesedés őket fejenként, egyenlő arányban illeti meg. Gyakrabban fordult elő az a sokkal ésszerűbb eset, amikor a szoftveralkotás egy-egy fázisának elvégzésére más-más személyek kapnak megbízást. E személyek közötti részesedés arányát a munkáltató határozza meg. Mindkét esetben lehetőség van arra, hogy a szerzők egymás között a szerzői díj elosztásának arányában ettől eltérően állapodjanak meg.

Szerzői díjrészesedés csak az alkotómunkában résztvevő szerzők, alkotók számára jár. Gyakran előfordul, hogy a szoftver végső formájának kialakítása szerzőnek nem minősülő ún. közreműködőtől is függ. A közreműködők díjazására a szerzői jogban szabályokat nem találunk. Az ilyen személyek szerzői díjból történő közvetlen részesedése mégis megoldható bizonyos esetekben: egyrészt ha a szoftver megfelel az újítás kritériumának is, párhuzamos jogvédelem is megvalósulhat, annak sincs jogi akadálya, hogy a dolgozók a munkajogtól, szerzői jogtól független, polgári jogi szerződéseket kössenek a szoftver létrehozásában, értékesítésében való együttműködésre.

A szerzői díjban való részesedés előző szerzői szabályaink szerint akkor vált esedékessé, akkor volt igényelhető, ha a szoftver ellenértéke, a szerzői díj a munkáltatóhoz beérkezett, és ettől számítva nyolc nap eltelt. A munkáltatónak ugyanis korábbi jogszabályunk alapján a szerzői díj felvételétől számított nyolc napon belül kellett a szerző részére befizetni a szerzői díj szerzőt megillető százalékát. A kifizetés határidejét azonban a munkáltató nyolc napon túlra is kitolhatta, illetve feltételhez köthette a munkaszerződésben, vagy „más alkalmas módon”. Ez a „feltétel” – egy 1991. évi eseti döntés alapján – amihez a kifizetést kötni lehet, nem állhatott ellentétben a szerzői díjazás jogszabályi feltételeivel, sőt nem lehetett a szerzőtől további érdemi teljesítést kérni. A hosszabb kifizetési határidők megszabásának lehetőségét a jogalkotó a szoftver sajátosságai miatt adta. Az adatgyűjtés, adatellenőrzés itt általában hosszabb folyamat, mint az egyéb szerzői műfajoknál.

Korábbi törvényünkhöz képest az új szerzői törvényben jelentős változások történtek a szerző díjazása területén. Mivel az új szerzői jogi törvény a szoftvereket szabályozó fejezetében nem tartalmaz kifejezett rendelkezéseket a szerzők díjazására, ezért e kérdés kapcsán a vagyoni jogoknál lefektetett általános szabályok az irányadók. A hatályos szabályok alapján a szerzőt a felhasználásra adott engedély fejében – amely a munkaviszonyban történő alkotások esetében automatikusan, a

törvény erejénél fogva száll át – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel arányos díjazás illeti meg. Ezzel a szabállyal a törvény a konkrétan számszerűsíthető díjazási viszony mellett tört lándzsát. A díjazásról csak kifejezett lemondó nyilatkozattal lehet érvényesen lemondani.

A szabályozásnak talán legfontosabb eleme a felhasználás során elért bevételhez kapcsolódó arányos díjazás. A jogalkotó egy meglehetősen nagyfokú bizonytalansági elemet tartalmazó tényezőt iktatott a törvény szövegébe. A felhasználással elért bevételt az alkotás létrehozására szerződő felek csak becsülni tudják a jogviszony létrehozatalakor. Az így kikötött szerzői díj előfordulhat, hogy túlzottan alacsony vagy magas lesz, hiszen a felhasználás során elért bevétel rendkívül sok tényező kérdése: függ a piaci helyzet alakulásától, a piaci szereplők egymáshoz való viszonyától és még sok minden mástól, ami befolyásolhatja a keresletet.

Az arányos díjazás a felhasználáshoz kötődő bevételhez, mint objektív tényhez köthető, annak százalékos arányában jeleníthető meg, azonban a kulcsok mértékének előzetes meghatározása, kikötése a szerződés teljesítése során több nézeteltérésre adhat okot. A gyakorlatban ezzel kapcsolatban egy eseti döntés kapcsán előfordult, hogy a kiadói szerződésben az eladási ár meghatározott százalékában megjelölt szerzői díjnál nem a ténylegesen eladott kópiákból származó, hanem a „piacra dobott” kópiák száma alapján járó jogdíjat ítélte meg a szerzőnek, az adott esetben a kockázatviselést egyértelműen a felhasználóra hárította.²⁵ Egy kiadói szerződés kapcsán a szerzői díjra vonatkozó értelmezésénél az eseti döntés azt állapítja meg, hogy a szerzői díj nyereség függvényében való megállapítása nem eredményezheti a nyereség elmaradása esetén a szerzők díjazásának elmaradását. Ehhez ugyanis a szerzőknek a nyereség elmaradásának esetére a díjazásról kifejezetten le kellett volna mondaniuk.²⁶

A bevételarányos díjazás körében szintén komoly gondokat okozhat az alkalmazott díjkulcsok utólagos módosításának esete. A gyakorlatban, különösen a szoftver „iparág” esetén, gazdasági helyzetünk miatt gyakran előfordul, hogy a gazdálkodó szervezetek nem adnak mindenről számlát, vagy a számlán esetleg nem a tényleges árat tüntetik fel. Ilyen esetekben rendkívül megnehezül a tényleges felhasználásból származó bevétel pontos meghatározása. A díjazás körében célszerű továbbá tisztázni azt is, hogy a díjazást a bruttó vagy a nettó bevétel alapján kell-e számítani.

Speciális szabály a szoftverfejlesztés esetében, hogy a szerzőt megfelelő díjazás nem illeti meg abban az esetben, ha a munkáltató a felhasználásra másnak engedélyt ad vagy a művel kapcsolatos vagyoni jogokat másra átruházza. Nem lehet továbbá alkalmazni azt a szabályt sem, miszerint a szerző a munkáltató jogszerzése esetén is jogosult marad arra a díjazásra, amely e törvény alapján a felhasználás jogának átruházását követően is megilleti.

²⁵ BH 1993. 227.

²⁶ BH 1992. 633.

A munkaviszonyban alkotott szerzői művet, azaz a munkaviszony eredményét, a szerzőnek be kell mutatnia a munkáltatónak. A szoftverfejlesztő a program készítése közben is köteles felvilágosítást adni a munkáltatónak, azonban azt maga döntheti el, mikor adja át az elkészített szoftvert. Az átadáshoz komoly jogi következmények fűződnek: az új szerzői jogi törvény kimondja, hogy az átadás a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulásnak minősül a szerző részéről, másrésztől – implicite következő a szabályozás jellegéből – a munkáltató az átadás után jogosult hasznosítani a művet.

Magától értetődő, hogy miután a szoftverfejlesztő átadta az általa kifejlesztett szoftvert, a program felett továbbiakban csak korlátozott jogokat gyakorolhat, hiszen a vagyoni jogok az átadással a munkáltatóra szállnak, azokat ő gyakorolhatja. A szerző személyes jogai megmaradnak e körben. A szerzői jogi törvény abban az esetben, ha a munkáltató élve jogaival megváltoztatja az átadott művet, feljogosítja a munkavállaló szerzőt, hogy követelhesse nevének mellőzését a megváltoztatott művön. Ez a szabály a gyakorlatból került át a törvény szövegébe, és azon esetek körében kíván eligazítást adni, amikor a munkáltató a szerző foglalkoztatásával csak a nevét kívánja megvásárolni, nem pedig a szaktudását.²⁷ A mű megváltoztatására azonban a munkáltatónak a munkaviszonyból folyó kötelezettség alapján készült műveknél is csak akkor van lehetősége, ha arra a munkaviszonyból eredő jogosultsága kiterjed.

Előfordulhat az az eset, hogy az átadott programot a munkáltató nem kívánja hasznosítani. Ebben az esetben a szerzői jogokat – korábbi szerzői jogunk szerint – a munkavállaló szerző gyakorolhatta, immáron a munkavállalói jogosultságok korlátai nélkül. A korábbi szerzői jogi törvény kapcsán egy esti döntés kimondta, hogy a munkavállaló jogait ilyenkor csak a munkáltató működési körén kívül gyakorolhatja és a munkáltató előzetes hozzájárulására volt szükség. A munkáltató a gyakorlatban a hozzájárulását csak alapos okból tagadhatta meg.

A jelenlegi szerzői jogi törvényünk nem rendelkezik kifejezetten. A hatályos jogszabály szerint az átadással, a munkaviszonyra, illetve a munkaviszony jellegű jogviszonyokra tekintettel, külön szerződési szabályozás nélkül átszállnak a felhasználói jogok a munkáltatóra. Ennek értelmében a munkáltató jogosult dönteni arról is, hogy kívánja-e hasznosítani a számítógépes programot, avagy sem. Ez mindenképpen kedvezőtlen helyzetet teremt a szerző részére, hiszen szerzői jogunkban alapelv, hogy a szabályokat kétség esetén a szerző javára kedvezőbb módon kell értelmezni. Érdemes lenne korábbi jogszabályunkhoz hasonlóan valamilyen rendelkezni arról a ritkán előforduló, de lehetséges esetről, amikor a munkáltató nem kíván élni a felhasználás jogával, de erről kifejezetten nem nyilatkozik.

A munkáltató legfontosabb jogosultsága a felhasználási szerződés megkötése. Korábbi szerzői jogunk idevágó szabályai szerint a felhasználási szerződést a jogszabály által meghatározott esetekben csak az erre hivatott szervezettel, illetve szervezet útján lehetett megkötni. Ez az ún. kollektív jogérvényesítési rendszer azt

²⁷ BH 1997. 19.

jelentette, hogy csak az arra hivatott szerveken keresztül, a szervek működéséről szóló jogszabályok kogens normái között lehetett a szerzői jogokat érvényesíteni. Ezen túlmenően, azokban az esetekben, amelyek nem voltak leszabályozva, a felhasználási szerződés feltételeit – a törvényben megszabott korlátok között – a felek állapíthatták meg. Figyelemreméltó az a jogalkotói megfogalmazás, miszerint a felek csak a törvény keretei között állapíthatták meg a szerződési feltételeket. A szerző hátrányára azonban már ekkor sem lehetett eltérni a törvény olyan szabályától, amely a szerző érdekének védelmét szolgálta, ugyancsak nem volt helye eltérésnek a törvény alapján kibocsátott jogszabály olyan rendelkezésétől, amely az eltérést megtiltotta. Az ezekben a rendelkezésekbe ütköző szerződési kikötés semmis volt; helyébe a jogszabály megfelelő rendelkezése lépett. A felhasználási szerződések megkötése körében kötelező írásbeliség érvényesült, amely nagyban megkönnyítette a jogalkalmazók feladatát. A felhasználó csak akkor szerezhette kizárólagos felhasználási jogot, ha azt a szerződésben kifejezetten kikötötték. A felhasználó jogait csak a szerző beleegyezésével ruházhatta át. Ha a szerző a mű felhasználásához hozzájárult, a felhasználáshoz elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges, a mű lényegét nem érintő változtatásokat köteles volt végrehajtani; ha e kötelezettségének nem tett eleget, vagy nem tudott eleget tenni, a felhasználó a változtatásokat hozzájárulása nélkül is végrehajthatta.

Hatályos szerzői jogi jogszabályunk a kogens előírásokat tartalmazó jogszabályok alkalmazásától eltávolodva áttért a piaci viszonyokhoz jobban alkalmazkodó diszpozitív szabályozáshoz. Az új törvény szerint a felhasználási szerződés alapján a szerző engedélyt ad művének a felhasználására, a felhasználó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni. Az új jogszabály méltányolandó módon hatályon kívül helyezte az egyes műtípusokra korábban alkalmazott ágazati rendeleteket, és megteremtette a többé-kevésbé műfajtól független, általános és alapvetően diszpozitív szabályozási keretet szerző és felhasználó viszonyára. Ez nem jelenti azt, hogy ne maradnának műfajspecifikus szabályok (pl. film, szoftver, kiadói szerződés), ezek azonban a törvényben külön részben kaptak helyet. Felhasználási szerződést minden olyan esetben egyedileg kell kötnie a leendő felhasználónak a szerzővel vagy szerzői jogosulttal, amikor a felhasználás nem tartozik a felhasználási jog korlátait képező valamely esetkörbe. Bizonyos esetekben az engedélyre egyáltalán nincs szükség (pl. a védelmi idő lejártá után, szabad felhasználás esetén), míg más esetekben főleg az egyedi engedélyezés nehézségei miatt, a felhasználó egyedi engedély nélkül, csupán meghatározott jogdíj megfizetése ellenében jogosulttá válik a felhasználásra. A díjigény érvényesítése ilyenkor általában közös jogkezelés keretében történik. Az új szerzői jogi törvény a szomszédos jogi jogosultaknál is a szerzőkre vonatkozó engedély alóli kivételek megfelelő alkalmazását rendeli. Vagyis ahol a szerzői mű felhasználása engedély nélkül jogszerű, ott a szomszédos jogi teljesítmény sem lehet engedélyhez kötött.²⁸

²⁸ 1999. évi LXXVI. tv. *Kommentár*

A diszpozitivitás elvének megfelelően a felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg. A felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény vagy más jogszabály az eltérést nem tiltja. Ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A felhasználási szerződés csak kifejezett kikötés esetén ad kizárólagos jogot. Kizárólagos felhasználási engedély alapján csak a jogszerző használhatja fel a művet, a szerző további felhasználási engedélyt nem adhat, és maga is csak akkor marad jogosult a mű felhasználására, ha ezt a szerződésben kikötötték.

A kizárólagos felhasználási engedélyt tartalmazó szerződés megkötése előtt adott nem kizárólagos felhasználási engedély fennmarad, kivéve, ha a szerző és a felhasználásra nem kizárólagos jogot szerző felhasználó közötti szerződés eltérően rendelkezik. A felhasználási engedély korlátozható valamely területre, időtartamra, felhasználási módra és a felhasználás meghatározott mértékére.

Új szabályaink igen előrelátóan a törvény hatályával kapcsolatban is tartalmaznak fontos rendelkezéseket, amikor kimondják, hogy jogszabály vagy a szerződés eltérő szabálya hiányában a felhasználási engedély a Magyar Köztársaság területére terjed ki, és időtartama a szerződés tárgyát képező műhöz hasonló művek felhasználására kötött szerződések szokásos időtartamához igazodik. Ha a szerződés nem jelöli meg azokat a felhasználási módokat, amelyekre az engedély vonatkozik, illetve nem határozza meg a felhasználás megengedett mértékét, az engedély a szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges felhasználási módra és mértékre korlátozódik. Semmis a felhasználási szerződésnek az a kikötése, amellyel a szerző meghatározatlan számú jövőbeli művének felhasználására ad engedélyt.

A felhasználási szerződések körében főszabályként továbbra is fennmaradt az írásbeliség alkalmazását előíró szabályozás. Egy kivételes esetet azonban megfogalmaz a törvény, amikor kimondja, hogy nem kötelező a szoftver felhasználására vonatkozó szerződés írásba foglalása a szoftver műpéldányának kereskedelmi forgalomban történő megszerzése esetén.

A törvény a szerzői jogok széleskörű védelmének érdekében úgy rendelkezik, hogy a felhasználó az engedélyt harmadik személyre csak akkor ruházhatja át, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a mű felhasználására, ha azt a szerző kifejezetten megengedte. A felhasználási engedély a felhasználó gazdálkodó szervezet megszűnése vagy szervezeti egységének kiválása esetén a szerző beleegyezése nélkül átszáll a jogutódra. Ha a felhasználó a szerző beleegyezése nélkül ruházza át a jogait, illetve ad további felhasználási engedélyt, vagy ha a felhasználási engedély a szerző beleegyezése nélkül száll át, a felhasználó és a jogszerző egyetemlegesen felelnek a felhasználási szerződés teljesítéséért.

A polgári jog általános szabályai szerint a bíróság az új szerzői jogi törvény szerint módosíthatja a szerződést akkor is, ha az a szerzőnek a felhasználás eredményéből való arányos részesedéshez fűződő lényeges jogos érdekét azért sérti, mert a mű felhasználása iránti igénynek a szerződéskötést követően bekövetkezett

jelentős növekedése miatt feltűnően nagyra válik a felek szolgáltatásai közötti értékkülönbség.

Az új szabályok szerint a szerző felmondhatja a kizárólagos felhasználási engedélyt tartalmazó szerződést, ha

a) a felhasználó nem kezdi meg a mű felhasználását a szerződésben meghatározott vagy – ennek hiányában – az adott helyzetben általában elvárható időn belül; vagy

b) a felhasználó a szerződéssel megszerzett jogait nyilvánvalóan a szerződés céljának megvalósítására alkalmatlan módon vagy nem rendeltetésszerűen gyakorolja.

A munkaviszonyban alkotott mű átadásával az általános vagyoni jogok átszállnak a munkáltatóra, így a többszörözés, terjesztés, nyilvános előadás joga, mű nyilvánosságához való közvetítésének joga, a terjesztés joga. Azonban a szoftverek esetében, tekintettel a számítógépes programalkotások műszaki sajátosságaira (így a könnyű másolhatóság, változtathatóság, más szerzői művektől eltérő kezelhetőség), a létrehozás céljára, speciális sajátosságok figyelhetők meg e téren. Ezeket a felhasználás korlátjaiként szokásos említeni, azaz itt a munkaviszony kapcsán a szerződésben részt nem vevő harmadik fél a felhasználó jogai kerülnek előtérbe.

A szoftver irányelv értelmében a beleegyezést igénylő cselekedetek, azaz a jogosult kizárólagos engedélye szükséges akkor, amikor egy komputerprogram fordításáról, átdolgozásáról, rendezéséről és más feldolgozásairól van szó, úgyszintén az elért eredmények sokszorosításáról, nem csorbítván azon személy jogait, aki a programot átdolgozta. Ide tartozik még az eredeti komputerprogram vagy annak kópiája nyilvános terjesztésének bármely formája, beleértve a bérbeadást is. Azonban kivételként megállapítja a jogszabály, hogy nincs szükség a szerző beleegyezéséhez, ha azok a szoftver rendeltetésszerű használatához szükségesek.

Korábbi szerzői jogi törvényünk a szoftverhez kapcsolódó ezen kérdésekről nem rendelkezett. Az új törvény kimondja, hogy a szerző kizárólagos joga nem terjed ki a többszörözésre, az átdolgozásra, a feldolgozásra, a fordításra, a szoftver bármely más módosítására – ideértve a hiba kijavítását is -, valamint ezek eredményének többszörözésére annyiban, amennyiben e felhasználási cselekményeket a szoftvert jogszerűen megszerző személy a szoftver rendeltetésével végzi.

A rendelkezés a munkáltató szempontjából két fontos dolgot jelenthet, egyrészt jogosítványt a szoftver átdolgozására, feldolgozására, a fordításra stb., másrészt azonban az ő hasznosítási jogának is fontos korlátját képezik a fenti szabályok, hiszen azok révén a rajta kívül álló személy is jogosult lesz az alábbi cselekményeket elvégezni.

A biztonsági másolat engedélyezésének követelményét a szoftver irányelv szintén tartalmazta. Az irányelv az egységes értelmezés igényével azon szándékát fejezi ki, miszerint a program behívása és futtatása, amennyiben ez egy jogszerűen megszerzett program kópiájának használatához szükséges, valamint a hiba-

kiigazítás szerződésileg nem tiltható meg.²⁹ A magyar szabályozás az európai követelményekkel összhangban szintén engedélyezi a szoftverek kapcsán biztonsági másolat készítését.

A jogszerű felhasználót megillető jog továbbá az új törvényben a megfigyelés, működés tanulmányozása, betáplálás, futtatás, továbbítás, tárolás joga, amely a rendeltetésszerű használatot segíti elő.

A dekompiláció joga a felhasználók sokszorosítási és átdolgozási jogai körében az irányelv előkészítése során a komputerlobby által a legkeményebben vitatott kérdés volt. A Bizottság tervezete ezt a problematikát eredetileg az általános kartelljognak akarta átadni. A dekompiláció esetében abból kell kiindulni, hogy a szerzői jogi védelem számára elvileg hozzáférhetőnek kell lenni az interface-eknek is, de nem az alapjukul szolgáló alapelveknek. Mivel a szerző kizárólagos jogai ekként ezekre a programrészekre is kiterjednek – és mert az interface-ek a termékek (hard- és/vagy szoftver) köztes műveletvégző képessége, illetőleg kompatibilitása létrehozására használandók fel – szükséges a programkészítő abszolút jogainak korlátozása.³⁰

A magyar szabályozás ezzel kapcsolatban a következőket mondja ki:

A szerző engedélye nem szükséges a kód olyan többszörözéséhez vagy fordításához, amely elengedhetetlen az önállóan megalkotott szoftvernek más szoftverekkel való együttes működtetéséhez szükséges információ megszerzése érdekében, feltéve, hogy

- a) e felhasználási cselekményeket a jogszerű felhasználó vagy a szoftver példányának felhasználására jogosult más személy, vagy az ő megbízottja végzi;
- b) az együttes működtetéshez szükséges információ az a) pontban említett személyek számára nem vált könnyen hozzáférhetővé;
- c) e felhasználási cselekmények a szoftvernek azokra a részeire korlátozódnak, amelyek az együttes működtetés biztosításához szükségesek.

A dekompiláció jogának azonban vannak korlátai is, hiszen méltánytalan lenne a jogalkotás részéről egy olyan szabályozás, amely teljeskörűen megengedné a felhasználóknak a visszafejtést, ezáltal ellehetetlenítve a programkészítő versenyben elfoglalt piaci pozícióját. A dekompiláció jogának korlátai között a következőket kell megemlíteni: a dekompiláció során megszerzett információ

- a) nem használható fel az önállóan megalkotott szoftverrel való együttes működtetésen kívüli célra;
- b) mással nem közölhető, kivéve, ha az önállóan megalkotott szoftverrel való együttes működtetés ezt szükségessé teszi;
- c) nem használható fel a kifejezési formájában lényegében hasonló másik szoftver kifejlesztéséhez, előállításához és forgalomba hozatalához, sem pedig a szerzői jog megsértésével járó bármely más cselekményhez.

²⁹ BÉRCZESI, i. m.

³⁰ LEHMANN, i. m.

A bemutatott jogszabályváltozásokból kitűnik, hogy szerzői jogunk e dinamikusan fejlődő területén a szoftverfejlesztés körében, a munkaviszonyban megalkotott programok estében jelentős változások történtek. Bővült a jogalanyok köre és az egyes jogaik és kötelezettségeik körében is jelentős változások történtek, hiszen jelentősen kibővültek ezek a körök. Azonban fentiekből kitűnően a folyamatos fejlődés miatt a jogalkotásnak is fokozott figyelemmel kell kísérnie ezt a jogterületet. Azok a szabályok, melyekről fentebb szó esett, még nem meggyökeresedett normákat tartalmaznak, a gyakorlat a közeljövőben várhatóan sok olyan kérdést fog felvetni, amely e szabályok módosítását eredményezheti. A technika jelen állása mellett azonban azt mondhatjuk, hogy jelenlegi szabályozásunk, megfelelően az európai elvárásoknak, kielégítően védi a számítógépes programalkotók érdekeit.